

vor Opgave, Samfundets Opgave i det Hele taget at faae Arbeidet op til den Pris, thi at det skulde være nok at skrive en Lov om, at det og det skal være Lønnen, saa naivt har jeg virkelig ikke kunnet tale. Nei, jeg påviste Veien; jeg sagde: den sidste Bei er Udvandringsveien for at faae forhøiede Arbeidspriser. Have vi for mange Arbeidere, ja saa kan Udvandringen regulere det. Jeg tror, at det er en Ting, som Samfundet heller ikke skal kaste fra sig, at den lader Udvandringen gaa ganske paa Maa og Faa, som den vil. Er der for Mange, have vi den Bei til at hæve Arbeidsprisen, men jeg anviste endvidere Kilderne herhjemme. Jeg siger, lad os sørge for, at Naturkilderne komme til at flyde rigeligere og bedre, baade fra Mark og Hede og Sø; lad os sørge for at aabne Kilderne, lad os hjælpe Husmændene, saa de blive istand til at dyrke deres Jord paa en mere produktiv Maade, dels ved at skaffe dem Kapitaler og dels ved at skaffe dem større Oplysning. Jeg skulde mene, at det er Ting, der ere istand til at hæve Priserne paa Arbeidet, saaledes at Arbeideren ogsaa blev istand til at sikke sig i Alderdom og Sygdom. Jeg tror ikke, den ærede Minister kan sige, at det er Sætninger, der ikke ere nationaløkonomisk rigtige, de ville nok staa Maal baade mod Nationaløkonomien og Humaniteten. Den ærede Minister havde ganske vist den besynderlige Mening, at der var ingen Mangel paa Arbeide. Det er en besynderlig Mening; thi vel tror jeg ikke, som jeg sagde forleden, at det er saa galt, at vi skulde have 40,000 arbejdsdygtige Mennesker, til hvem der ikke var Arbeide. Slet saa galt er det ikke, men den Erfaring har jeg selv, og det Samme lyder til os fra forskjellige Sider, at der i adskillige Egne er mange Hænder ledige, og det er Samfundets Pligt at søge dette Forhold ændret. Altsaa, jeg hævder den Sætning fuldt ud, at Arbeidet bør lønne sin Mand saaledes, at han er sikkert mod Nød i Sygdom og Alderdom, og er det ikke saa, er det Samfundets Pligt at skaffe tilveie saadanne Forhold, under hvilke det kan finde Sted. Nu siger man: Ja, men Landbruget f. Ex. kan ikke bære den høiere Dagløn. Men vi maa saa ikke glemme den affyrlige — den ærede Minister maa undskyldes, at jeg atter bruger et stærkt Udtryk, som han ikke ynder — Kommunalbeskatning, vi have; den er i mange Maader affyrlig. Der er en anden slem Ting, der har gjort, at Landbruget er blevet saa haardt belastet. Jeg sagde forleden, at Tiden arbejdede Storbørgerne, arbejdede Kapitalen ihænde. Jeg vil gaa videre, jeg vil sige, at Lovgivningsmagten begunstiger den i mange Maader, og jeg skal bevise det. Er det ikke at begunstige Kapitalen at lade den være skattefri, saa at sige, til Staten? Er det ikke at begunstige Kapitalen at have en Lovgivning, efter hvilken den jo næsten

kan unddrage sig de kommunale Byrder? Vi begunstige endog saa kommunalt, at der skal være saa rige og mange fattige Kommuner. De Kommuner nemlig, som ere meget heldig stillede, ere efter den nuværende Beskatningsmaade delvis istand til at kunne fremdeles ryste Byrden af sig. Man har endog saa Exempler paa, at Fabrikanten, større Industridrivende, have anlagt deres Fabrikker ved en Kommunes Grændse og derved kastet hele Byrden fra deres Vedrøft over paa den tilstødende Kommune. Fabrikanten har sin Vedrøft i en anden Kommune og bor selv i en tredje for at blive fri for Stat. Har man kjendt Wagon? Er det ikke at begunstige Storbørgeriet paa en Maade, der er usørlig? Den ærede Minister sagde fremdeles, at Arbeiderne nu havde det meget bedre end forhen, men han glemmer, at Tiden nu er en helt anden end forhen. Han glemmer, at den Tid, paa hvilken Fattiglovgivningen blev givet, levede paa Landet omtrent Alle paa samme Maade. Dette finder slet ikke Sted mere. Det er netop det, som vækker Bitterhed hos de Andre, at de kunne se den i saa høj Grad forskjellige Levevis. Den ærede Minister glemmer, at paa den Tid vare Pengemænd i storbørgerlig Betydning saa at sige ikke kjendte; ganske vist har der altid været nogle Pengemænd, men hele den egentlige Storbørgerklasse er egentlig kommen op paa Grund af den nyere Tids Udvikling. Denne Tale om, at de nu have det bedre end forhen, have vi hørt for længe siden, den hørte jeg, da jeg indbragte mit Lovforslag i 1874 om Understøttelsesklasser, men da det blev fremhævet fra en Side, at Kjøbenhavns Fattigvæsen var særlig humant ordnet, blev der svaret fra en anden Side: Men Resultatet er dog Labegaarden. (Brix: Nei! saamænd er det ei!) Jo! saamænd er det saa, det er det for Mange. (Brix: Ja for Druffenbolde!) Ja, det ærede Medlem skulde ikke tale saa meget om det! Samfundet maa ikke glemme, naar vi se f. Ex. de Mange, der lande derude, og naar vi se de Forbrydelser og de affyrlige Gjerninger, der begaaes, hvilken Del Samfundet selv ved sin Opdragelse af Individerne har i, at Individerne ere blevne saaledes. Jeg er viselig ikke af den Mening, at Opdragelsen er istand til at bøde paa Alt; var den det, skete ikke alle disse Misgjerninger ogsaa i Storbørgerklassen, som der ster. Jeg veed meget vel, at der er dybere liggende Aarsager til Forbrydelse, som Opdragelsen ikke er istand til at hæmme ganske; men hvilken Del Samfundet har i, at det er, som det er, kan hverken det ærede Medlem eller jeg afgjøre. Jeg har set Børn opdrages i ligefrem Forbrydelse, Kommunen har set derpaa, men har ikke rørt en Haand derved, men ladet det gaa, som det bedst kunde. Hvor kan man tænke sig Andet, end at der maa komme Forbrydelse ud af Sligt? Jeg sagde forøvrigt ogsaa forleden — og